

Charley Toorop (1891-1955) kwam uit een echte kunstenaarsfamilie. Haar vader was de beroemde Jan Toorop en ook haar zonen bleken zeer creatief: één zoon werd documentairemaker, de andere zoon ging schilderen. Een leskaart over ogen, kijkrichtingen en portretten zonder portret.

Als kind kreeg Charley schilderles van haar vader, maar gaandeweg ontwikkelde ze een heel eigen stijl. Ze maakte stillevens en landschappen en ze schilderde mensen. Bijzonder in haar oeuvre zijn haar portretten. Ze maakte er tientallen: van zichzelf, van haar kinderen, maar ook van bekenden en vrienden.

Charley Toorop, 1891 - 1955
Zelfportret tegen palet, 1934

1 Loop naar de ruimte met het zelfportret van Charley Toorop (zie plattegrond). Je ziet in deze ruimte vier keer haar gezicht: drie keer frontaal en één keer van de zijkant. Hoeveel jaar is verstreken tussen het eerste portret en het laatste?

..... jaar

2 Op één zelfportret heeft Charley een zwart hoedje op. Kijk eerst heel snel (ongeveer 5 seconden). Wat valt meteen op aan dit portret?

.....

.....

3 Kijk nu wat langer (ongeveer 1 minuut). Welke drie details vallen je nu op?

1

2

3

4 Kijk nog eens goed naar Charley's ogen. Kun je omschrijven hoe ze zich voelt?

.....

.....

Dit zelfportret maakte Charley in 1943-1944, tijdens de Tweede Wereldoorlog. Aan het zwarte hoedje zit (zoals je misschien gezien hebt) een zwarte sluier. Simpel zwart gaas zonder versiering, zoals het vroeger werd gedragen door vrouwen die weduwe waren geworden. Charley rouwt in dit portret om het verdriet en de ellende van de oorlog.

Charley Toorop, 1891 - 1955
Zelfportret, 1943 - 1944

Als Charley Toorop een nieuw portret maakte, begon ze altijd met het schilderen van de ogen. Ze vond dat het belangrijkst omdat de ogen volgens haar heel veel vertellen.

5 Denkvraag: wordt een schilderij anders als je bij de ogen begint?

6 Probeer uit in tweetallen. Welke blik houd je het langst vol?

Lachend / chagrijnig / treurig / geconcentreerd ?

Het langst:

Als je een zelfportret maakt, gebruik je meestal een spiegel. Je houdt het dan niet vol om de hele tijd lachend te kijken.

7 Zie je de geconcentreerde blik van de schilder terug in de portretten van Charley?

Vergelijk het rouwportret met de andere twee zelfportretten.

8 Wat zijn (opvallende) verschillen?

9 Wat zijn overeenkomsten? (behalve dan dat het steeds Charley is...)

Hoewel Charley werkte in een zeer persoonlijke stijl, wordt ze wel gerekend tot de magisch-realisten: kunstenaars die niet alleen met de werkelijkheid bezig zijn, maar ook met wat je niet ziet, het magische, het onderbewuste en het gevoel.

10 Welk schilderij in deze ruimte vind je het best passen bij deze omschrijving?

Titel:

Waarom?

Tussen 1936 en 1938 maakte Charley een bijzonder groepsportret, dat wel bekend staat als de 'Bremmerkring'. Op het schilderij portretteerde ze bekende schilders en beeldhouwers uit haar tijd.

Bovenste rij: van links naar rechts:

Charley Toorop, Buste van Jan Toorop (door John Rädecker), Jan Sluijters, Joseph Mendes da Costa, Lambertus Zijl en Rudolf Bremmer.

Middelste rij:

Johan Altorf, John Rädecker, Dirk Nijland en Henri van Daalhof.

Onderste rij:

H.P. Bremmer, T.G.M. van Hettinga Tromp, Bart van der Leck, Mevr. Bremmer

Charley Toorop, 1891 - 1955

Portretgroep van H.P. Bremmer en zijn vrouw met kunstenaars uit hun tijd, 1936 – 1938

11 Bekijk het groepsportret. Welke persoon op het portret heeft volgens jou de meest opvallende ogen?

12 Wat vind jij? Is het een groepsportret... of toch meer een verzameling losse portretten? Scoor je antwoord op onderstaande lijn.

Groepsportret ← ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ → Losse portretten

Noem drie redenen waarom je dit vindt:

- 1
- 2
- 3

13 Geef in de afbeelding hiernaast de kijkrichtingen aan van de verschillende geportretteerden. Wat kun je zeggen over de compositie van het schilderij?

.....

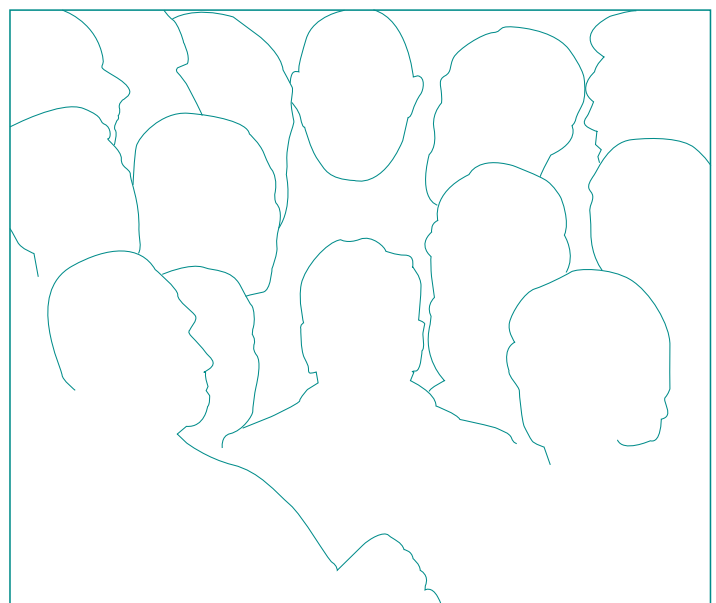
.....

.....

.....

.....

.....

H.P. Bremmer was een bekende kunstpedagoog. Hij gaf lessen in kunstbeschouwing (o.a. aan Helene Kröller-Müller) en was jarenlang Helene's belangrijkste adviseur. Bremmer introduceerde jonge kunstenaars en adviseerde welke werken goed pasten in de verzameling. Op dit portret zie je zijn favoriete kunstenaars, die je dus vrijwel allemaal terugvindt in de collectie van het Kröller-Müller Museum.

14 Welke kunstenaar kreeg de meest prominente plek? Met andere woorden, wie is volgens Charley Toorop de grootste favoriet van meneer Bremmer?

Charley portretteerde de kunstenaars in hun huis of atelier, sommige kwamen bij Charley op bezoek. Ze moest het grote werk dus steeds verhuizen: van plek naar plek, van model naar model. Bij elk portret begon ze weer met het schilderen van de ogen.

15 Het lijkt alsof niet alle hoofden even goed passen in het groepsportret. Waaraan kun je dat zien?

Haar vader Jan, die net overleden was, kreeg een bijzonder portret. Charley schilderde niet zijn gezicht, maar de buste die John Rädcker ontwierp voor zijn grafmonument.

16 Denkvraag: waarom denk je dat Charley deze keuze heeft gemaakt?

De buste is niet het enige 'opvallende' portret. Bij drie kunstenaars koos Charley ervoor om ze niet te portretteren, maar een detail op te nemen van hun schilderijen: Carel Willink, Vincent van Gogh en Floris Verster. Zo liet ze zien dat ook deze kunstenaars tot de 'Bremmerkring' hoorden.

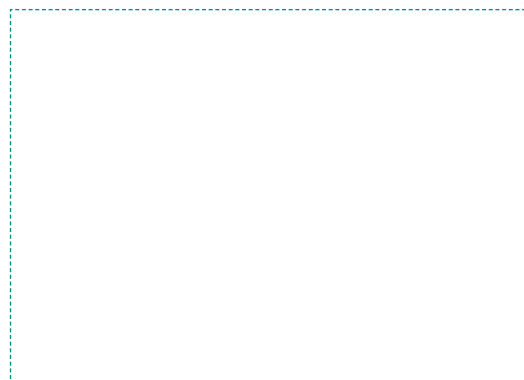
17 Welk van de schilderijen in de achtergrond is van Vincent van Gogh?

Links / midden / rechts

Waaraan kun je dat zien?

Veel bezoekers denken Van Gogh ook te herkennen tussen de portretten, naast Jan Toorop. Het lijkt op zijn zelfportret, maar hij is het niet. Het is namelijk Jan Sluijters. Charley schilderde dit portret in een opvallende schilderijstijl.

18 Beschrijf met drie trefwoorden de schilderstijl... of kopieer (met kleurpotloden) een klein detail.

X! Extra opdracht: maak een portret van een klasgenoot (of van jezelf!) en begin net als Charley bij de ogen.

